

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Fra Stabburstrappen	s 2	Steinhoggermuseet	s 6
Hva skjer	s 3	Presentasjon av årbok nr 26	s 7
Johan Falkberget som Grorud- beboer	s 4	Filmkveld på Nedre Fossum gård	s 8
Sveiva landhandel – fra ruin til residens	s 5	Sterke kvinnenavn på Stovner	s 10
		Årbok 2013	s 11

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Returadresse:
Groruddalen Historielag
Postboks 37 Grorud
0905 OSLO

Besøksadresse:
Stabburet Nordtvet gård
Gårdsveien 1-3

Kontortid:
Kontoret er åpent første
onsdag hver måned.
kl. 12.00 - 14.00
Telefon: 22 16 48 85
E-post: post@grohi.no
Hj.side: www.grohi.no
Org.nr 989 556 924

AkersDølen's redaksjon:
Kristian Skaane
Sigrun Opheim
Jan Arne Tangerud

Styret:
Leder og ansv.red.:
May Grimdalen

Nestleder: Jan Arne Tangerud
Sekretær: Sigrun Opheim

Styremedlemmer:
Guri E. Bramness
Anne Finhammer

Per Furuseth
Kristian Skaane
Gro Hoddevik

Varamedlemmer:
Berit Haugen
Rolf Torbo

Produksjon:
Gjerholm Design

Fra Stabburstrappen

Høsten 2013 vil på våre kanter huskes som en fantastisk fargerik høst der busker, trær og blomsterflor har gitt oss så gode naturopplevelser. I skrivende stund har snøen latt vente på seg, men bare vent --- . Historielaget har fått gjennomført sitt program denne høsten. Oslo Byes Vel sine 3 flotte blå skilt er avduket, og årboka for 2013 ble presentert for spente tilhørere på Nordtvet bibliotek. Salget er i full gang på biblioteker og i bokhandelen. En fin kveld med en helt ny film om Oldtidsveien over Gjelleråsen produsert av historielaget er gjennomført. Takk til alle som bidrar gang på gang!

Mange av oss har bodd i Groruddalen hele vårt liv, og gjennom generasjoner har mange kommet flyttende til byen og dalen. Så har vi med glede møtt mennesker fra så mange steder i Norge, i nabolandene og i andre land. Vi har f.eks. ikke tall på alle de dialektene som er representert i området vårt. Også i mediene blir temaene tatt opp: Hva er typisk norsk? Norsk nok! Dialekter. o.s.v. Om vi er fra samme dal eller by, så gjør vi det ulikt. En nygift mann forstod ikke at kona skar av steika på begge sider før hun satte den i stekeovnen. «Mamma gjorde det!» var svaret. Svigermor ble spurt, og så kom det: «Min mor gjorde det.» Mormor på sykehjemmet fikk det samme spørsmålet, og da kom forklaringen: »Min stekeovn var så smal.» Så herlig det er at familiehistoriene er så mange.

Jeg håper at vi alle har med oss morsomme minner som vi kan dele med generasjonene som kommer etter oss. Hvor mange godt voksne er vant med å leke i familieselskap og vennelag? Så festlig det er å lære bort: Hvem er jeg? Stokken peker på! Avskjed på grått papir. De 5 bøkene. Tegne en mølle og så spille! Ganske så billig aktivitet og med rike opplevelser som resultat! Det er mange grunner til å se fram til jul og juleferie. Slike aktiviteter er en av dem. Velsignet jul til alle!

May Grimdalen
leder
November 2013

Hva skjer?

Dato/tid	Møteplass	Aktivitet
Onsdag 12. Februar 19:00	Stabburet på Nordtvedt	Årsmøte
Søndag 16. mars 16:00 - 18:00	Ellingsrud gård	Arrangement om 200 års jubileet for møtet på Ellingsrud gård i 1814.

**Det tas forbehold om endringer i programmet!
Følg med på nettsiden www.grohi.no**

“Lokalhistorie er spennende!”

GRASROTANDELEN

I 2012 fikk vi inn kr 8 955,- Blir du med i år?

Ta med denne strekkoden til din nærmeste tippekiosk for å støtte Historielaget

Har du husket å betale kontingenten?

Johan Falkberget som Grorud-beboer

Forfatteren Johan Falkberget bodde på Grorud med sin familie i 12 år.

(f.v.) Grunneier Ivar Aas, forfatter Tom Egeland, Falkberget-ekspert Sturle Kojen og Jan Arne Tangerud fra Groruddalen Historielag deltok i avdukingen av Johan Falkberget-skiltet i Kirkesvingen 10.

Foto: May Grimdalen

Fra 1914 til 1922 bodde familien i Kirkesvingen 10, kalt Fløifjeld. Dette fortalte Sturle Kojen 17.september da det blå skiltet fra Selskapet for Oslo Byes vel ble innviet på eiendommen. Falkberget var svært produktiv. Det var her det store eventyret som forfatter begynte. Han skrev om lag 22 bøker, bl. a. bøkene Brennoffer og Bør Børson jr på denne tiden. Den sistnevnte boka er jo filmatisert flere ganger med nylig avdøde Rolf Wesenlund i hovedrollen.

Grorud lå som kjent i Aker kommune. Selv om avstanden mellom Grorud og Oslo virket lenger på 1920 – tallet, fikk familien stadig besøk av yngre forfattere. Forfatteren trivdes på Grorud. At Falkberget hadde ei dugelig kone – og nabokjerring, gjorde også sitt. Hun var fra fattige kår, men sjarmerte naboskapet.

Forfatteren Tom Egeland som har bodd ikke langt fra Fløifjeld, foretok avdukingen av skiltet sammen med dagens eier av huset, Ivar Aas. Groruddalen historielag vil takke Ivar Aas som sa ja til at skiltet kunne settes opp på eiendommen.

Skiltet henger på garasjeveggen ut mot veien.

Vår egen nestleder, Jan Arne Tangerud er initiativtaker til dette skiltet. Han har jobbet over et år for at dette skulle bli virkelighet. Så nå kan vi anbefale en tur i Kirkesvingen nedenfor Grorud kirke.

 May Grimdalen

Sveiva landhandel – fra ruin til residens

Sveiva landhandel ved Trondhjemsveien, like ved Fossumkrysset, står på listen over bevaringsverdige kulturminner.

Oslo Byes Vel koboltblå skilt er blitt avduket ved Sveiva Landhandleri. (f.v.) Tidligere prosjektleder i Statens vegvesen Tor Johan Lund, nestleder Jan Arne Tangerud i Groruddalen Historielag og Bjørn Lillevolden som i dag er ansvarlig for vedlikeholdet av Sveiva Landhandelmuseum. Foto: May Grimdalen

Sveiva var opprinnelig en husmannsplass under Rommen gård. Lenge var det lovforbud å etablere landhandel utenfor byene. Etter 1842 ble det anledning til å selge visse varer utover bygdene. Sveiva ble bygd på slutten av 1800-tallet, og Sveiva landhandel var en realitet fra 1900.

Butikken dekket et stort område. Varer ble kjørt ut til befolkningen med hest og vogn en dag i uken. Så kom bilene på veiene. Gjennom 1900-tallet er det mange av oss som brukte landhandelen der den lå ganske så strategisk til – både for oss i nær-

miljøet og reisende til nabokommunene. På 70-tallet ble landhandelen påkjørt, og det forelå planer om et kollektivfelt. I 1992 opphørte landhandelen, og Statens vegvesen kjøpte huset med tanke på rivning.

Men den gang ei!!! Byantikvaren og Groruddalen historielag ville bevaring, og slik ble det! Huset ble rehabilitert og gjort om til et landhandelmuseum i 2007, og det er ganske så spennende å se huset i dag.

Skiltet henger på veggen, fint synlig fra Trondhjemsveien.

Mange av oss fikk oppleve dette 19. september da Sveiva landhandel fikk sitt kulturminneskilt. Det blå skiltet synes godt fra R4 når vi kommer kjørende mot Gjelleråsen. Prosjektleder i Statens vegvesen, Tor Johan Lund og Bjørn Lillevolden som har ansvaret for vedlikeholdet av museet, stod for avdukingen. Vår egen nestleder Jan Arne Tangerud gav oss en fin historisk gjennomgang av Sveiva landhandel sitt liv og virke. Sveiva betyr sving, står det bl.a på det blå skiltet. Takk til dere alle som var med på markeringen! Ekstra stas var det å treffe igjen noen av dem som hadde Sveiva landhandel som arbeidsplass de siste tiårene den var i drift.

✦ May Grimdalen

Offisiell åpning av Grorudparken. Foto: May Grimdalen

26. september- en vakker ettermiddag med lav sol i Grorudveien 3 og 5 ble et flott kulturminneskilt avduket av bydelsleder Jack Grimsrud. Gry Eliesen fra Byantikvaren ønsket oss velkommen, og Bjørn H. Syversen fra Groruddalen historielag tok oss med til 1920 – tallet, da det var stor mangel på boliger- også i Aker kommune.

Disse utleieboliger ble bygd ferdig i 1924/25, og det fortelles at medelever til barna som bodde i disse leilighetene, synes det var stor stas å komme på besøk, særlig fordi det var vannklosett i kjelleren. Det varmet å se at så mange møtte opp for å feire denne begivenheten. Etter hvert ble vi da godt over 100 mennesker til stede. Grorud ungdomskorps gledet oss med fin musikk i ulik sjanger.

Ekstra flott er det å vite at begge bygningene ble rehabilitert ferdig i 2012, og Steinhoggermuseet er på plass i nr. 3, takket være Byantikvaren, Bydel Grorud og historielaget, samt Groruddalsmidler. Som kjent er museet åpent siste søndag i måneden. På den måten knyttes historiene om bolig og arbeid sammen på en meningsfylt måte. Viktig var det den gang – og like viktig er det for menneskene i dag.

Etter avdukingen startet vi på en historisk vandring. Byantikvar Janne Wilberg fortalte om tyskerbrakkene som ligger rett bak Grorudveien 3 og 5. Disse får vi nok høre mere om framover. Gry Eliesen fra Byantikvaren var med oss til Grorud prestehage som har sin historie fra 1700 – tallet. Arkeologiske utgravinger ble utført før

prestehagen ble opparbeidet. Både veiene med grusen, formene på blomsterbedene, plantene og steinfontenen er satt sammen slik den en gang har vært utformet. Anne Finhammer og Guri Bramness fra historielaget fortalte om dammene, bekkene og jente -og guttekulper i området, om tømmer, møller, sagbruk, ørretfiske og shoddyfabrikk.

Skiltet henger på veggen, fint synlig fra Grorudveien.

Så gikk turen til Grorudparken som ble åpnet samme kveld av byråd Bård Folke Fredriksen. Takk til alle som gjorde denne dagen til en minnerik dag!

 May Grimdalen

Presentasjon av årbok nr 26.

De fremmøtte hører spent på mens May forteller. Foto: Kristian Skaane.

Årboken ble lansert på Nordtvedt bibliotek onsdag 23.oktober kl 19:00

36 mennesker hadde funnet veien og leder May Grimdalen åpnet med å ønske de fremmøtte velkommen og gav ordet

videre til nestleder Jan Arne Tangerud som fortalte om arbeidet som ligger bak produksjonen av årets bok.

Deretter introduserte han Kristian Skaane som presenterte den nydesignede hjem-

May Grimdalen ønsker de fremmøtte velkommen til møtet. Foto: Kristian Skaane.

mesiden til historielaget med tilhørende nettbutikk.

Kristian fortalte at denne oppgraderingen er gjort siden det er 17 år siden historielaget fikk hjemmeside på internett. Man har benyttet det samme designet i alle disse årene noe som medførte at det ble en stor jobb å oppgradere hjemmesiden. Med nytt grensesnitt og design vil jobben med å oppdatere siden være lettere.

Vi gleder oss til å følge utviklingen på siden og oppfordrer dere til å følge med.

Jan Arne ba deretter Anne Finhammer, Bjørn Engstrøm og Kjell Hovind om å komme opp en etter en og fortelle litt nærmere om sine artikler.

Etter dette var det klart for servering av kringle med melisglasur og kaffe.

De fremmøtte koste seg og mange kjøpte årets bok.

Jan Arne presenterer den nye årboka. Foto: Kristian Skaane.

Etter serveringen foretok Jan Arne en generell gjennomgang av alle artikler i boka og de tilstedeværende artikkelforfatterne kom opp og fikk utdelt et signert eksemplar av boka.

Det ble tatt fellesbilde av artikkelforfatterne og May avsluttet møtet med å ønske alle en god kveld og god lesning av årets bok.

Filmkveld på Nedre Fossum gård tirsdag 12.november kl.19.00

Medlemmene strømmet til lokalet, og i alt 36 personer tok plass i salen.

Leder May Grimdalen ønsket velkommen til denne spennende kvelden med visning av historielaget egen dokumentarfilm «Oldtidsveien over Gjelleråsen». Hun fremhevet arbeidet som er lagt ned av Kristian Skaane og Jan Arne Tangerud, og takket dem for innsatsen.

De fremmøtte ble oppfordret til å kjøpe årboka, og ga ordet til nestleder Jan Arne Tangerud. Han viste fram en del redskaper fra samlingen til Torbjørn Fossum. Først fortalte han litt om Torbjørn Fossum, som greide å stå imot kommunen, slik at gården ikke ble ekspropriert. Han kastet aldri noe, og da han døde overlot arvingene en del redskaper og gjenstander til historielaget. I samarbeid med bydel Stovner ble disse katalogisert og registrert i «Torbjørn Fossums kulturhistoriske samlinger». Gjenstandene blir benyttet i et undervisningsopplegg for alle elever på 4. klassetrinn i bydelen. De fleste gjenstandene som Tangerud viste frem denne kvelden var det flere i salen som visste hva var.

Filmen ble presentert av Kristian og Jan Arne. De fortalte at bakgrunnen for å lage filmen var å forevige Jan Arne som veiviser på denne turen, noe han har gjort utallige ganger. Det er nedlagt et stort arbeid med

Jan Arne, Kristian og Sigrun har stått bak prosjektet med å lage dokumentarfilm om Oldtidsveien over Gjelleråsen. Foto: May Grimdalen

å skaffe til veie kart, bilder og musikk, som er lagt inn i filmen. Det er råfilm på ca. 3 timer som er komprimert til 45 min. Filmen «Oldtidsveien over Gjelleråsen» eller Pilegrimsleden over Gjelleråsen ble så vist.

Kommentarene fra medlemmene var svært positive. Noe som dessverre trakk litt ned var flystøyen som var hørbar i noen deler av skogen, men som May sa:

» Det viser bare at slik er det i vår tid.»

Årbøker ble solgt og May avrundet kvelden med å takke for frammøte og ønske alle vel hjem.

✚ Sigrun Opheim

Husk å melde adresseforandring!

Sterke kvinnenavn på Stovner

I forbindelse med at det er 100 år siden kvinner fikk allmenn stemmerett i Norge fortsetter historielaget å fremheve kvinnene som har gitt navn til veier i Stovner bydel.

Denne gangen fremhever vi:

Ellen Gleditch (1879-1968)

Norsk Radiokjemiker. Aerkjent internasjonalt, underkjent lokalt.

Ellen Gleditsch ble Norges andre kvinnelige professor og landets første autoritet innen radioaktivitet og radiokjemi. Hun tok deler av sin utdanning i Paris og tilbrakte også fem år i laboratoriet til Madame Curie. I tillegg arbeidet hun et år på Boltwoods laboratorium ved Yale University. I denne tidlige perioden rakk hun å bli anerkjent for flere vitenskapelige arbeider, og senere mottok hun flere æresbevisninger, blant annet fra Sorbonne i Paris.

I Norge ble hun ikke like godt mottatt, og hennes ansettelse som professor ved Universitetet i Oslo i 1929 var meget kontroversiell, til tross for at Kristine Bonnevie ble første kvinnelige professor allerede i 1912. Både hennes forgjenger, Heinrich Goldschmidt og Universitetets rektor, Sem Sæland, motarbeidet henne for å sikre en av konkurrentene til stillingen, og saken fikk et slikt omfang at avisene brukte stor spalteplass og kritiserte saksgangen.

Som professor la Gleditsch grunnlag for opprettelsen av en forskningsgruppe innen radiokjemi, og en av hennes studenter, Alexis C. Pappas, grunnla senere det som i dag er en etablert avdeling i kjernekjemi ved Universitetet i Oslo, for øvrig den eneste i Norge. Hun ble også viktig i det internasjonale nettverket innenfor radioaktivitet, og var en av dem som holdt kontakt med alle de store miljøene innen feltet.

Som leder av The International Federation of University Women fra 1926 viste hun sitt engasjement for kvinners rettigheter innen akademi, og spesielt var hun opptatt av utenlandsstipend.

Ellen Gleditsch vei

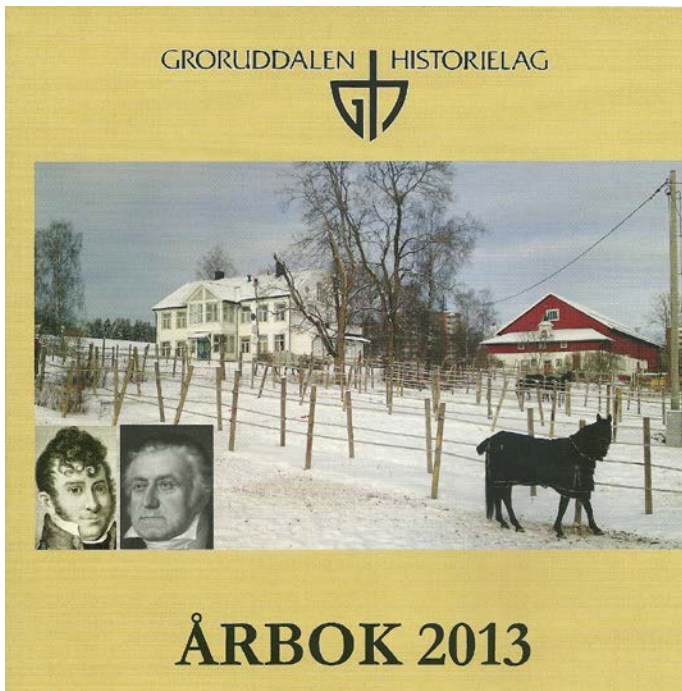
Blindvei fra Tokeruddalen.
Fikk veinavn i 1968.

Jan Arne Tangerud.

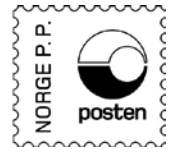
Bestill Årboka for 2013

Benytt anledningen til å gi en gave til deg selv eller andre.
Kun kr 150,-

Selges i Deichmanns filialer, bokhandlere,
eller Historielagets nettbutikk på www.grohi.no

Du kan også benytte Bestillingskjema du finner på neste side.

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 OSLO

Bestillings skjema - bøker/medlemskap

Vi utgir ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt. Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene i posten. Eller du kan bestille bøkene på vår nettside www.grohi.no.

Disse prisene har vi på våre årbøker:

Årbok 2013 kr 150,- / årbok 2012 til 1989: 120,- pr bok / årbok 1985 og 1987: 100,- pr bok
Porto kommer i tillegg på alle forsendelser fra oss.

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende (kryss av):

☐ Årbok 1985	☐ Årbok 1995	☐ Årbok 2002	☐ Årbok 2009
☐ Årbok 1987	☐ Årbok 1996	☐ Årbok 2003	☐ Årbok 2010
☐ Årbok 1989/90	☐ Årbok 1997 (utsolgt)	☐ Årbok 2004	☐ Årbok 2011
☐ Årbok 1991	☐ Årbok 1998	☐ Årbok 2005	☐ Årbok 2012
☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1999	☐ Årbok 2006	☐ Årbok 2013
☐ Årbok 1993	☐ Årbok 2000	☐ Årbok 2007	
☐ Årbok 1994	☐ Årbok 2001	☐ Årbok 2008	

Jeg ønsker:

- Å bli medlem - kontingent kun kr 120,- per år
- Kulturminneguide - "Vandring i bydel Bjerke" kr 50,-
- "Vandring på Grorud" 2. utgave kr 100,-
- Groruddalen Kulturminneatlas kr 75,-
- En tysklandsfange forteller kr 100,-

Medlemsnr. _____ Navn _____

Adresse _____ Postnr. _____

(Sted/dato)

(Underskrift)